

Бүгү чурттарнын, пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 291 (11489)

1980 чылдың декабрь 19, пятница

1925 чылда үндөйлөттүнген

Өртөө 2 көп.

Эш Леонид Ильич БРЕЖНЕВКЕ

Эргим Леонид Ильич!

СЭКП Төп Комитети, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели Ленинниң болгаш Октябрының социалист Улут революциязының херээнниң шылгарангай уламчылаачызы, совет улустуң шыңчы огу, Коммунисттик партиянын, Совет күүрүениң болгаш делегациянын коммунисттик шимчээшкениниң чалбыштыгы ажилдаачызы, тайбың болгаш социал бурунгаар депшигге дээш демиселчи, чайгылыш чок марксисчи-ленинчи — Силерге төртүткүгөн хүнүңер биле холбаштыр чуреттиң хайызындан изиг байыр чедирип тур.

Леонид Ильич, Силерниң могай чок болгаш үрө-түңнелдиг ажилыңар Төрзөн чуртка, ленинчи партияга, коммунизмниң херээңге кызыгаар чок барган болуруңуң сорук кириңчи үлөгөр-чимжэ болуп турар. Силерниң могай-шыла чок энергиялыг, партияны принципналыг, улустуң амы-дыралы-биле үзүлбөс харылаалыг ажил-чорудулгаңар ажилчы чоннар-ның бүгү-ниити ынакшылын болгаш ханы хүндүткенин чаалап алган. Силерни партия найаар-ла чоруткан болур, партияны болгаш күүрүне ажил-чорудулгаңарга Силерге бузуреткен бедик идегелди нажан-незээде шыңзытырып келген болгаш шыңзытырып-даа турар Силер.

Силерниң шылгарангай угааның уадрутулгаңар биле чораш, бистин чуртувус экономика, политика болгаш култура талазы-биле күчүлүг өдүрүшкүңүң оруу биле чорувушкан, ажилчың аңгынык, колхозчу тараачынының, улусчу интеллигенцияның зөөлиги быжыккан, Совет Эвилелиниң улустарының аңы-дума бузууңуң найыралы улам быжыккан.

Ажилчы чоннарның материалыг болгаш угаан-бодал амыдыралының деңгелин бедидериниң дугайында бистин партиянын, Силерге башта-

СЭКП ТӨП
КОМИТЕДИ

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ
СОВЕДИНИН
ПРЕЗИДИУМУ

ССРЭ-НИН
МИНИСТРЛЕР
ЧӨВҮЛЕЛИ

Эш Л. И. Брежневке Төрзөн чурттуң бедик шаңналын тывысканы

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневке Төрзөн чурттуң бедик шаңналын — Октябры Революциязын орден-биле байырлыг байдлаа тывыска.

СЭКП ТК-ның Политбюро секретары М. А. Суслов ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун даасканын бузуугар шаңдала тывыска.

Шаңдала тывыскаң уеде эштер Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гринин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кулаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, В. В. Шербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Лемичев, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Ш. Р. Рашидов, М. С. Момсоев, Э. А. Ше-

вардадзе, И. В. Капитов, М. В. Зимин, К. В. Русаков, а ол шыкаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын бирги оралакчызы И. В. Архипов, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын оралакчызы Л. В. Смирнов, СЭКП ТК-ның ке-жигүнери А. К. Антонов, И. И. Болдов, СЭКП ТК-ның Чингине секретарының дуалакчылары А. М. Александров, А. И. Блатов, Г. Э. Цуканов, СЭКП ТК-ның херектер эрге-лекциязы Г. С. Павлов, СЭКП ТК-ның килдиз эргелекчилик бирги оралакчызы К. М. Боголюбов, СЭКП ТК-ның Чингине секретарының референти Е. М. Самотейкин, олар туган.

Шаңдала тывыскаң уеде эш М. А. Суслов түзе чугаа-лаан.

Эш М. А. СУСЛОВТУҢ чугаазы

Эргим Леонид Ильич! Силерниң төртүткүгөн хүнү-нер-биле холбаштыр бүгүн бистер бүтү партия-биле, бүтү совет улус-биле кады Силерге чуректин хайызындан изиг байыры чедирип тур бис.

Бистерниң шүбүгүска ха-маарымын илтин байырлаа-дың бидүвүңүң Силерге — Ле-нинниң болгаш Октябрының

социалист Улут революция-зының херээңи шылгарангай уламчылаачызы Силерге, Леонид Ильич, бистер болгаш бистин чуртувуска база даш-тыкка хой-хой миллион ки-жилер ынакшылын болгаш өөрүп четтиришкениниң чы-дыр өстөрүн илгерилеп тур-ар.

Совет Эвилелиниң Комму-

нисттик партиязының Төп Ко-митети, ССРЭ-ниң Дээди Со-вединиң Президиуму болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвү-лели Силерге байырлыг чага-ын бир үн-биле хүлээп алган, — Леонид Ильич.

Оон соонда эш М. А. Суслов чыгылганын үрүлүсүлдег адыш чаксаашкынынын үс-күнде байырлыг чагаанын Ле-онид Ильич Брежневке дамчы-дып берген.

Эргим Леонид Ильич!

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму совет кижилериниң сагыш-сөктилин болгаш кү-зөөшкенин илгерилеп, Ле-нинниң болгаш Октябрының социалист Улут революциязының херээңи шылгарангай уламчылаачы-зы — Силерни Коммунист пар-тияны болгаш Совет күүрү-нени мурунуга улут ачы-ла-ялар дээш, бистин Төрзөн чурттувусуң экономикаг, по-литиктиг болгаш камгалаа кү-чүң быжылаарынын, улус-тар аразынага тайбын дээш де-миселди херээңге кайгамчык чагаай үрө-түңнелдиг ажил-чорудулгаңар дээш Октябры Революциязының ийги ора-ден-биле шаңдала.

Силерге чазактык бо бедик шаңналын тыпыс улут алдар болгаш бузулг өөрүкүң мээң үлүгүңе таварышкан-дыр, Ле-онид Ильич.

Төрүткүгөн хүнүңер-биле, Төрзөн чурттуң шаңналы-биле холбаштыр Силерге байыр че-дирбишаан, чагаай калдыкчы-ла, аас-кежиң, бистин ко-лу-нун чагай чорутуула, бис-тин ленинчи партиямын ил-гелдериниң тилектегизге Силерниң тургузуучу ажил-чорудулгаңарга улут чедиш-

кинериң күзеп тур бис.

Чыгылганын динимтиг адыш чаксаашкынынын үс-күнде эш М. А. Суслов Ок-тябры Революциязын орден-биле Леонид Ильич Брежневке ты-выска.

Эш Л. И. Брежнев харым кылдыр түзе чугаалаан.

Эш Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ чугаазы

Эргим Михаил Андреевич! Эргим эштер! Мадаа чугаалаан чагаай өстөрүңер дээш чуректин хайызындан өөрүп четтирдим.

Октябры Революциязын ийги ораден-биле мени шаңнаар ду-гайында партия Төп Комитети-нин болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун илтипери дээш ханым-биле өөрүп четтиргеним илгерилеп тур мен. Октябры Рево-люциязынын адыш элден — ол дээш бедик алдар-дыр, оңу бедик-биле үнелеп тур мен.

Октябрының херек-биле, бистин ковуустуң Октябры-нын херээңи камгалап алган ханым динимниң чалбыш-жы-биле мээң чаш болгаш эр-те чалым назымын чырытты-ган. Мэни медреселдиг бүгү амыраларым Октябрының хе-

рээңге, Ленинниң херээңге ба-раан болган. Мэни күш-ажылчы ажил-чо-рудулганың эгелзепинде бээр 60 чыл болгаш бистин ленинчи партиямын хурээ-лениңге киргенимден бээр чартык чок чылы ам каш-ла айдар болгаш болур.

Мен эртен чылдарда анги-ангы участоктарга болгаш анги-ангы ажилдарга ажилдаар ужура таварышкан мен. Мен бодуң ажилчында, иже-ре-ре болгаш харымсалгалыг партияны ажилдакчы-даа бооп чордум. Ала-чурттуу Улут динимниң чылдарында офицер-ла, генерал-даа чо-рум. Мичалза-лаа ол бүгү ажил-чорудулгаа нинти түр-нел бар деп чугаалап тур мен. Ол түнел дээрге, Улут Октябрының орун айтканын социализм тургузуушкуну, бистин социалист Төрзөн

чуртувусу камгалаары, Ок-тябрының херээңи камгалаары ол-дур.

Бөгүн партиянын болгаш улустуң мээң бузуреткени ал-бай-дужалдарга тургаш, мен бодуңуң ажилчының кол-ла-уугазы Октябрының социали-ст Улут революциязын өс-күдүп үндүргөн бедик иде-ларын амыраларга боттанды-рынып илтиг кылдыр ол бо-лур деп көрүп турар мен.

А ол чүд дээрге, совет улус-тун аас-кежин болгаш чагаай чорутуң эрге-ажыктары дээш, оңу коммунист угаан медреселниң өзери, комму-низм тургузуушкунуң эрге-ажыктары дээш ажилдаар болур. Ол дээрге кер кыры-га быжыг тайбынның болгаш бурунгаар депшигенин херээң илтипери-биле камгалаары ол-дур.

Мэни эргим эштерим болгаш өңүктөрүм, Силерин-биле би-жиг турттуңуң алган, боду-мун хүлээгеним бистин ал-дарлыг партиямын хурээ-лениңге, оңу найыралдыг уадрутуучу коллективке кү-септир салым-чорудт болган-га өөрүп мен.

Бистерниң бүгү партиянын болгаш бүтү совет улустун мурунуга улут болгаш чык-эс сорулгалар тур турар. Оларын чокчу чылдарда пар-тиянын ам болур XXVI съез-

диз тодарар. Оларын илти-периңер, Силерин-биле би-жиг турттуңуң бээр ужу-рут бис.

Ол болза Октябрының со-циалист Улут революция-зын амыг байдларда иде-лар дээш херек кырында де-мисел болур ужурут.

Бодуңуң бүтү-ле күжүңү ол чагаай херекке бээренин азын тур мен.

Хүндүлүг шаңнал дээш ба-за катал өөрүп четтирдим.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери ке-жигүнери, партиянын болгаш күүрүенин өске-даа уадрут-чулары. Оларын-биле кады — СЭКП-ниң делегациязын баштыгы, СЭКП ТК-ның По-литбюро кежигүңү, СЭКП ТК-ның секретары К. У. Чер-ненко, ол съезде барган даашкы өске-даа делегаци-ларын баштыгыңар.

Кубаның Компартиязын ТЫ-зынын ийги секретары, Куба Республиканы Күүрүне чөвүлелини болгаш Минис-трлер Чөвүлелиниң Даргазы-нын бирги оралакчысы Рауль Кастро съездин ажитты-шаан, допу аге сөс чугаа-лаан. Съездин даашкы аалчыларына ол чуректин ха-нызыдан байыр чедирген. Динимтиг адыш чаксаашкы-нары чапчыланып турган.

Кубаның Коммунист пар-тиязынын, Төп Комитетиниң өтүгел илелдиз делегати-нын мурунуга эш Фидель Кастро кылган.

О. КОЛЕСНИКОВ, Н. ЧИГИРЬ, СЭТА-ның тускай корр.

Каттышкан рейд бригаданы: С. ОНДАР, Чон-Хемчик районун улусчу контроль комитетинин даргазы, К. СЕВИЛБАА, «Чыра-Бажы» совхозтуң Дон-Терек фермазында улусчу контроль бөлүгүн уадруту-чуу.

М. СОДУНАМ, республиканын улусчу контроль комитетинин инспектору, М. СЕВЕН, «Ленинчи орук» солунуң корр., К. АРАКТАА, «Шынык» тускай корр.

диз тодарар. Оларын илти-периңер, Силерин-биле би-жиг турттуңуң бээр ужу-рут бис.

Ол болза Октябрының со-циалист Улут революция-зын амыг байдларда иде-лар дээш херек кырында де-мисел болур ужурут.

Бодуңуң бүтү-ле күжүңү ол чагаай херекке бээренин азын тур мен.

Хүндүлүг шаңнал дээш ба-за катал өөрүп четтирдим.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери ке-жигүнери, партиянын болгаш күүрүенин өске-даа уадрут-чулары. Оларын-биле кады — СЭКП-ниң делегациязын баштыгы, СЭКП ТК-ның По-литбюро кежигүңү, СЭКП ТК-ның секретары К. У. Чер-ненко, ол съезде барган даашкы өске-даа делегаци-ларын баштыгыңар.

Кубаның Компартиязын ТЫ-зынын ийги секретары, Куба Республиканы Күүрүне чөвүлелини болгаш Минис-трлер Чөвүлелиниң Даргазы-нын бирги оралакчысы Рауль Кастро съездин ажитты-шаан, допу аге сөс чугаа-лаан. Съездин даашкы аалчыларына ол чуректин ха-нызыдан байыр чедирген. Динимтиг адыш чаксаашкы-нары чапчыланып турган.

Кубаның Коммунист пар-тиязынын, Төп Комитетиниң өтүгел илелдиз делегати-нын мурунуга эш Фидель Кастро кылган.

О. КОЛЕСНИКОВ, Н. ЧИГИРЬ, СЭТА-ның тускай корр.

Каттышкан рейд бригаданы: С. ОНДАР, Чон-Хемчик районун улусчу контроль комитетинин даргазы, К. СЕВИЛБАА, «Чыра-Бажы» совхозтуң Дон-Терек фермазында улусчу контроль бөлүгүн уадруту-чуу.

М. СОДУНАМ, республиканын улусчу контроль комитетинин инспектору, М. СЕВЕН, «Ленинчи орук» солунуң корр., К. АРАКТАА, «Шынык» тускай корр.

II съезд ажыттыңан

ГАВАНА. Кубаның Комму-нист партиязынын II съез-дин ажилын өөрүшкү-байыр-далыг, политиктиг бедик ко-дурлушкунуң байдлында Гаваана ателден.

434 муң куба коммуни-стерни таллаан 1780 чыла делегаттар чыгалан найыс-лаадын Конгресстер ордууга бөгүн бүгү чурттуң кичээт-теги уланган. Олар—револю-сч дениселдин хоотунары болгаш чаз инитилелдиз анык тургузуучулары, бидүрүл-мүрүкчилери, ажилчылар, тараачылар, эртем болгаш култура ажилдакчылары, Революсч чепестиг күштер-нин зайыкчылар-дыр. Олар болза Кубаның Компартиязы-нын I съездинин соода эртен беш чыл дүргүзүндө партиянын болгаш бүгү чурт-тун кылган ажилынын түн-недерин анык аналзеп, со-циалист тургузуушкунуң чаа сорулгаларын айттылар.

Акы-туңмалык комму-нист болгаш ажилчы пар-тияларын, депшигелдиг өске-даа партияларын болгаш организацпаларын, Азияны, Африканы болгаш Латин Американы даашкы 140 ажит делегациялары куба коммунистерниң партияны дээди шуулганын ажилында кичирип турар.

Съездин президиумда — ТЫ-ның Бирги секретары Фидель Кастро баштадыр Кубаның Компартиязынын Төп Комитетинин Политбюро ке-жигүнери, партиянын болгаш күүрүенин өске-даа уадрут-чулары. Оларын-биле кады — СЭКП-ниң делегациязын баштыгы, СЭКП ТК-ның По-литбюро кежигүңү, СЭКП ТК-ның секретары К. У. Чер-ненко, ол съезде барган даашкы өске-даа делегаци-ларын баштыгыңар.

Кубаның Компартиязын ТЫ-зынын ийги секретары, Куба Республиканы Күүрүне чөвүлелини болгаш Минис-трлер Чөвүлелиниң Даргазы-нын бирги оралакчысы Рауль Кастро съездин ажитты-шаан, допу аге сөс чугаа-лаан. Съездин даашкы аалчыларына ол чуректин ха-нызыдан байыр чедирген. Динимтиг адыш чаксаашкы-нары чапчыланып турган.

Кубаның Коммунист пар-тиязынын, Төп Комитетиниң өтүгел илелдиз делегати-нын мурунуга эш Фидель Кастро кылган.

О. КОЛЕСНИКОВ, Н. ЧИГИРЬ, СЭТА-ның тускай корр.

Кыштагылашкыны — шалпычы фронт

ЧЕМ ЦЕХТЕРИН БҮРҮН АЖЫЛДАДЫР

«Шын», «Ленинчи орук» солуннарның болгаш улусчу контрольдун каттышкан рейдизи

Чемни малга бээрине белеткөөр талазы-биле чем цехтерин болгаш тускай херекселерин септеп белеткөөр сентябрдан орай эвес дооскан турарин 1980-81 чылдың үзүнде мал мындагызын белеткөөр дугайында СЭКП обкомунун болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң 1980 чылдың май 12-ле үн-дүрген доктаалында тодаргай айткан. Тус-түзе район-ларга ол талазы-биле онаалдын оон-да мурунда — апрель 14-те доктаалда берген турган.

Чон-Хемчик районун ажил-агыйлары ол доктаа-ларын канчаар күүсеткен? Ол районда чем цехтери-нин ажилдаа турары кандайга? Бо айтырларын солунуң болгаш улусчу контрольдун каттышкан рей-диз тодардым көргөн.

ЧЕМНИ БЕЛЕТКӨП БЭЭРГЕ... «Болышчы» совхозтуң Ары-Бажы сүт-бараан ферма-зында шупту 750 баш инек бар. Оңу шиптинде 200 инекти саап турар. Бо муракчы ферма күүрүне сүт садары-нын беш чыл планын чылдыч ортан үзүнде-ле күүсөдипкен болган оон бээр пландан ар-тыкка сүт садип келген.

— Фермада чем пегн кай-каар ажилдаа турары? — деп, совхозтуң директору Макав Бажыкович Догактаан со-куругааны.

Ону ажыглавайа келген. «Чыра-Бажы» совхоз бо чылдан 4700 тонна сүтүң, 325 тонна саванын, 180 тонна сүтүң алааткан, 470 тонна саванын белеткөөп алган. Ол чемнер өрткөн чылдандач элзэ хей. Совхозтуң төп фермазы Шың-Бажында, мында ам 240 инек бар, оңу 160-ын саап, хүнде-ле 1100—1200 кг сүтүң ал турар. Бир инектин хүнде саалаа 7 кг чедип турар.

— Сүт саалаадын көвүд-дүрине чемни болбазыраткаш бээр улут илгилг болуп тур — деп, совхозтуң директору Комбукай Балчыр-оолонун Куулар биске чугаалады. — Фермада чем болбазыраткаш чех күстен бээр-ле үзүктөл чок ажилда келген. Хүнде 8 тонна чедир саванын алаа ам-тан-сүзүңүң кин болбазыра-дыр турар. Саванын хендек-теш, буска чымчандык бол-базырадырлаа, алаа аны-бу-ру минералдыг холуксаалар-ны, чутанын, дусту, чорбон холук алырны онза күчүн септеп күш чегээни бис дег агарынып турар. Оңу ужу-ту-биле саванын күлге хендек-теш, кургак хендиртирел-диз инектерге берип турар. Фермада сүт саалаады куду-

кен чылдын бо үзүнден дыка хей болуп турар. Күүрүне сүт садар талазы-биле беш чыл планын совхоз күүсөдир чокчулаан.

ХАРЫСАЛГА ЧОГУНУҢ УЖУРУНДАН

Районунуң чамдык ажил-агыйларында чем белеткөөр цехтерин байдлаа үстүлө көргөшкөс ажил-агыйлар-ында мышка эвес. СЭКП обкомунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң доктаалында чем цех-терин белеткөөр талазы-биле онаалдын олар күүсөдиз дээш фактылар херектел-диз турар.

«Октябрь 30 чылы» совхоз-тун фермазында чем болба-зыраткаш чех ажилдаа. Са-ванын мышка эвес сүт садар-лаа доктаалда саванын хендек-теш, буска чымчандык бол-базырадырлаа, алаа аны-бу-ру минералдыг холуксаалар-ны, чутанын, дусту, чорбон холук алырны онза күчүн септеп күш чегээни бис дег агарынып турар. Оңу ужу-ту-биле саванын күлге хендек-теш, кургак хендиртирел-диз инектерге берип турар. Фермада сүт саалаады куду-

лаан. Ол черде бидингир, чү-ге дээрге долу үнелгир район-нык чегербейип турар-дыр.

«Сүт-Хем» совхозтуң Кара-Чыраа фермазында саванын хендек-теш, буска чымча-дыр-даа херексел ажилдаа. Чүге дээрге ону арга чедир-ле септеп белеткөөдиз. «Чем цехи бисте чок» дээш, совхоз-туң директору Куулар Кала-дар-оол саван илбизирди хе-рекселди кылдыртып хемчек албаан. Оон уламындан саван инектерге саванын алаа-ла төп берип турар. Чем цехи септеп кылдыр килериниң чаа чорут-кунуңуң ажил-агыйлы эвес чорук мышкажыл! Хүнде бир инектен доңчуң-ле үш кг хере сүт саап ал турар. Совхоз кү-рүнеге саван сүт планын де-кабрь 1-ге чедир 88,6 хуу кү-рүскел. Ол-ла совхозтуң Ак-Тал фермазында саван ил-бизирди мачинамын база чаз чедирген.

«Алаң-Маадыр» совхозта саван баала-лаа мында. Бо ажил-агыйлы кол ижекери Ооржак Серов, кол зоотехни-ги Ооржак Илам олар ха-рымсалга чок чорукту болду-рун. Совхозтуң Ак-Тал фер-мазында чем цехиниң дер-т херекселдерин септеп, аштап

чыгыга эргип албайн тур-гаш, соокка доңган, аштап-тан маторларын кыжын көзү ажилдадырлаа, олар өрте-нин калган. Ам чем пегн шупту алаа турупкан. Ажил-агыйлы эвес, харымсалга чок чорук-тун ужурунда алаа матор-лар үрелген, чаа матор даял-тылтыр ужура таварыш-кан. Саванын күлге хендек-теш, кургакта инек чегерип турар. Оңу түнелдиз сүт саалаады бедидейип турар.

«Искра» совхозтуң фер-мазында чем цехинге саван ил-бизирди илн саванын бирээл үрелген, чалгызынга саван болбазыраткаш турар. Бичан-ган 332 инекке бээрине ке-лишпей турар. Инда мех-аниктик саалаа бар дизиңде-ле инектерин хол-биле саап турар.

Ол мышка СЭКП-ниң XXII съездин атыг совхозта чем пегн долу күчү-биле ажил-даа. Оон саван дамчыдып бээр транспортеру беш черде көмүлүп калган чылдар. Алаа чептелеп кылбаан. Директор Дамба Даржаа. Хүнд-оол мурунуга та чүң бодал тур-ган чүзе инек. Ам ферманын 400 инекте хендектең кур-гак саван илрив турар. Саван 170 инектин бирээнден-не

хүнде 5 кг сүт саап алыр. Бир эвес саванын алаан-сүзүңүң кин болбазыраткаш, инек-терге берип турган болза, инек бузуунден-не 6,7 кг чедир сүтү саап ал болур инек.

Карл Маркс аттыг совхозта чем цехиниң илн саванын бирээл ажилдаа, илтиңде билгээр херексел үрелген.

Чон-Хемчик районда бар болуп турар он чем цехиниң чедиз ажилдаа турар деп м-дээде кирген. А хынал көргө херек кырында чүлө үш чех долу күчү-биле ажилдаа турар болган. Ынчангап чем цехтериниң кезин ажилда-вайн турар шыкажал. — Оңу кол чылдааган ажил-агый-лы эвес чорукта, септелген баш уадр чорутулаанында. Бедирген онаалдын күүсө-диз, чем цехтерин ам-даа

Каттышкан рейд бригаданы: С. ОНДАР, Чон-Хемчик районун улусчу контроль комитетинин даргазы, К. СЕВИЛБАА, «Чыра-Бажы» совхозтуң Дон-Терек фермазында улусчу контроль бөлүгүн уадруту-чуу.</

тябрь (1980 ч.) Пленумуку шийтирилген, анза эш Л. И. Брежневтин чуугаында аймагдын түнөсөдөр, партиянын XXVI съездиндеги ТК-нин Кол улагышыкынарынын телевидение Тываында ажалты чоонарынын чулдузуп, оларын ажал-херекке программа кылдыр чулдуз ал турарын чуугаалаш, чылдын болгаш айланып-биле беш чылдын планларында база чулдуз-гелерин куусетиннир турарын оо доктааш, кол кичээ-гей сааза чогуур айтыржыларын тодарткаш. Аймагына хоорайнын капитал туудат ажилында чөстөсөр хой. Ону чай-дылар төлөзүз күш-ажалды организастаарын, ооң техноло-гияны экижидери, туудулош-шманын бедидери, социалист-тир чарышты дөштөгү органи-застаары чуугула дээрзин чу-гаалаш. Оо мышка олалга улуттурлуде, сазыг ажилында чоуну чуугула херекелг барзаны-быле хандырлыгызда чым-дык чөстөсери алеретин-шан, мыда бар курдаларын-нын чөп ажилдарычыне ажил-

АЖЫЛЫ ДОСКАН

Париж. (СЭТА). До мал а жылдар совет-франк комиссияның XV сессиясында Парижде дооскан Садыг-экономикаг бол

интеллигентняним мурныкчы
түлээлэчилерин бодуун хүр-
ээдэндиде каттыштыргач.
Коммунистг партия нийт-
лелге ууртукчу рээлдү бот-
тидтылар. ВКП-ниң ууртукчу

ролюн бүгү алаалыгы быжыл-
дары, оон салганы социз-
листиг турсуушкуннун
орулгаларын амыралга бот-
тантырары — ВССР-ин чүгдө

даа талага кезээде ажы-
кады ажалдажылга ССРЭ
болгаш Франциянын арази-
хот чыдар дургузунда
барып келгенин комя

коммунист бүрүзүнүн эсеп, харын бүгү хамаатыларынын кол кутталарынын бинаалы-

дир деп, Ле Зуан онзалан
демдегдэн.

днншкинниг хөгжүдэсин
миссия айыткан. Космона
лар кады ужударынын б

келинин шулуун чоруп
рынга ол-сеткил ханыншк
идергейлэн. Ол ужуудууш
ин, эвэлэнэ. Ботан

1975—79 чылаарын у

де ССРЭ-ний болгош
цияныг аразыгга бараан
рылгэзы мурнуудагы

дүлээрингө үндэслэлээш, политиктиг арга-биле шинтдирлээринчө Совет Эвилелинц бол чылдынга деннээрге үш тап улгаткан деп, дьцида чугаалаан. 1980—85

гаш Индиянын удуртукчуларын кыйгырымыга байыр чедирип турар бис деп,

Пакистандын болгаш Иран-
нын харымсалгалыг удуртук-

чулары Совет Эвилелиниң
болгаш Индияның кийгырыш
таарымчалыг көөр болгаш де-

төлээд, совет боолаш цуз эртем-техниктиг ажыдакынарнын баазасынга

рыны бээр дээрэнгэ сэтк-
ливис ханызымдан идегеп ту-
рар бис деп, Б. Кармаль дем-

Чоннуу амьдралы боду-
нуу таарымчалыг тайбын

орунгте дуген кириня дээл
бодувустун чуртувуска бугу-
ле чуулдерин кылып турар
ба. Адамдын кылыгы. Улуу да-

бергенин озадала демдег
болган бееседалар болган
дал-оңдалар солчуушкуну

женишкениери бо угла-
нышкыга афган улустуң
эн-не калбак кезектери, бис-

тин чуртувуста бүгү нэцкэ-
налдар деткип турар.

вас болгаш ону бистия дай-
зыннарывыс шагдала билли
алгаш, чогуур тундэдэрия

каш-даа чугула дугурж
ларны болгаш керээлерин
рып алганы совет-француз

АРЫНДА

цияның аразында жанын
харыздаларын қалбартыр
жың күзелдің дұғайын ке
... жерде деп оңзалап

дегдэн.

Дээрбөчилөр
И-2021-21331

Кыдат дузал
турар

ПЕКИН. (СЭТА). Быда

даштыкы Херектер минис-
ниц ораалкчыы Хань П
лунуң даштыкы журна

терге парламентке конференциясы Пекинге болуп эрт Афганистанда чорудуп т

Дээрхчилдэгдгэ Пекин 600-
секти берип турар бэ? деп
тырыгга Кыдаттын дашт

характер министрия
лакчызы харымылавыш
ындыг «дузаламчыны»

«хүлээлгэе» кылдыр сурар деп медеглээн.

АКШ-тын болгаш Нахис
нын чагырыкчы бөлүктү
биле кады хөдөлүп турар

гийн утландырыл турар.

Фото С. Сосновскийнин. Удур дайынзырак үүлге
дөргө киржип турарын ки-
СЭТА-ның фотохрониказы. тэлээлекчи бадыйтаан.

Фото С. Сосновскийнин. Удур дайынзырак үүлге
лерге киржип турарын ки-
СЭТА-ның фотохрониказы. тэлээлекчи бадыйтаан.

3-кү арын ● 1980 ч. ● декабрь 19

Янзы-бүрү МЕДЭЭЛЕР

ХОВАР ТЫВЫШ

«Кайгамчык чүүлдер ора-
мында» деп 1981 чылдын ка-
лендары «Полиэтилен» ли-
тературасын деп ном үндүрер че-
рлеринде. Эң тергиле совет
болган даштык куруучулук
ажалдары, култура мас-
терлеринин чогаалдарынан
үзүндүлөр киргизилген. Кален-
дарынын материалдарынан
эстетиктик солун чүүлдерин
момчулуктар хойну билип
алыр.

Календарынын бир арында
тыва археологиянын тышкан
солун материалдарынын дута-
бын көргүсөң. Балганынын
сугарылга системасынын ту-
дунун зонасында ажылдап
тура олар оон ховар дээр ты-
вышты казып тылканар. Ол
үчүн, ховар тышканын
арында скифтерин айнаа-
кынын көргүзүп турар ала-
маттарды көрбөс. Ан-
чынын хеп-сына болгон оон
дерелдерин ол кайгамчык
кылымнын бистин эрэнки бир
мук чылым ортал эезинге
хамаарлыштыр турар.

А. ЛЕГКИЙ.

Москва.

АДА-ИЕЛЕРГЕ ДУЗАЛЫГ

Кызылдын № 7 школазында
ада-иелер университетин ий-
чи улаштыр ажылдап турар.
Ада-иелерге уругуларын ки-
жизиндигине хамаарышкан
солун лекцияны кылат. Ки-
жизиндигинин ийри айтыры-
лыгына хамаарыштыр солун
чүүлдерин ада-иелер билип ал-
ганыр.

Бо чылгы ээлчегин кызыл
Кызылдын педагогика инсти-
тутунун башкысы, педагогика
эртемдеринин кандидаты К. Б.
Салык аг-бүдүгө уругулар ки-
жизиндигине хамаарышкан
солун лекцияны кылат. Ки-
жизиндигинин ийри айтыры-
лыгына хамаарыштыр солун
чүүлдерин ада-иелер билип ал-
ганыр.

Р. ТОЛЗАТМАА.

+

СОЛУН ЭРТКЕН

Бай-Тал көдөз Култура ба-
жыны биле ортукмаш школа
кады «Тарту болгон уругулар»
деп негизини эки организаци-
онун эртеринде. Школада өө-
ренишчилери аңгы-аңгы ши-
рдеп үзүндүлөрүн чонга ба-
раатгалдып көргүсөңер. К.
Кулажынын «Ой бир» деп
нызында үзүндүлөр оңу
классчылар көргүсөң. Алдың
классчылар «Буратино» сис-
тематын, эге класс өө-
ренишчилери ойнаарактарды
көргүсөң. База белеткен
алганыр.

К. ХЕРТЕК.

Бай-Талга район.

АРГА-ДУРЖУЛGAZYH СОЛУШКАH

Райкүсөөмнүн улус өө-
диге кылды, ында школа
назым четпөөн уругулар ал-
бан тереринин ажалдарына
рынын, кижизиндигинин
методиктик чөпүлөи квартал
санында тускай район се-
минар артырып турары ча-
чыл апарган. Аңаа уругулар
сатарынын, асылеринин ки-
жизиндиги башкылары,
ажаачылары иденпейлг кир-
жил, боттарында ажалдык те-
ретиктик материалдарын өө-
рөнүп ап. арга-дуржулганы
солун турарлар. Шаа ыдым
бир хунун семинар чокта
чаа район төвүнчү «Ана-
уругулар» сатын баалагына
артеки. Маңаа районун бу-
гу-ле асы, сатарынын тө-
лөлөкчилери иденпейлг ки-
ришкенер.

«Уругулар-биле аажы-чан
кижизиндигинин чорударына
аргалары». «Уган-мелер»
болгон мөт-шыннар кижизин-
диге» деп, илеткелдерин

Шуй, Бай-Тал уругулар сатары-
нын кижизиндиги башкы-
лары Кулажымаа Кудуржупай,
Лидия Арантан олар кылган-
нар. Боттарынын илеткелде-
ринге кижизиндиге таалам-биле
методиктик арга-сүмелдерин
аңгыда, тус черин байдалы-
га дүүшүр бичин уругулар-
биле санчаар ажалдарынын
практиктинг ажал-чорудулга-
жындап дуржулганын толугайы
кыктер-биле башкылар, чу-
гаалааннар. Ылануял ху-
нун уугетч чок ажалдар
уругулар сатарында доктаа-
мал туруп турар, ырагузак
малчыларын уругулар-биле
кижизиндиге ажалын чору-
дарына алаан доктааганнар.

Чижээлөөгө, уругулар сатын-
га бир-ле дугаар казы турар
малчылар уругулар-биле
ажыл нарын. Олар баштайгы
үелерде ажал чанысаар, өс-
лө хой өөрүдөн оспаксырап
болур.

Ычангаш уругуларын ий-
ти корумчурумга, коллектив-
тин чорукка өөредип чачкы-
тыр азыр дээр, оларын
ада-иелер-биле доктаамал ха-
рылаан тулгушкан, хой та-
ламын кижизиндиге ажалын
чорудары негеттинер. Садикте
эжеди боттуктун уругуларын
оарга быжыган, бир кижизин-
диги башкынын уругулар-
а-биле ины-бүтү солун өй-
нарын, тайпыларын болган
ыры, шүлүктөрн өөредип
дээр өске-даа кижизиндиге
ажылдарын чорудуп турган.
малчыларын келген уругулар-
ын садикте чорумчулук чач-
кытырар.

Дараазында «Уругулар са-
дыга орус дым башкы-
ларынын методика» деп
илеткелди улус өөредиге ки-
лдининг школа назым чет-
пөөн уругулар ортузунга кижизин-
диге ажалын таалам-биле
методик Ольга Хомуш-

куева Хомушкы кылган. Эң
баштай орус дым өөредиге-
ли садикте бар турар ойнаа-
рактарын аттарын доктаа-
лып, шингээди алырында
агелдеш чоруту делемчидир,
арамында ырлар, шүлүктөр
зоттодуп, оон уткаын өө-
рени-биле алаштырып, ча-
гыс аай темалык чугаага че-
рп чугаалаарына өөредип
башкы чижектерин берип тур-
ган таймалыраан. Орус се-
минарын үнерин тып, толугайы
алаарына уругуларын чач-
кытырарына оңаа кичан-
гейин утландырган. Орта
дүүшүр тун эвес доктаар-
ым, ылануял дүргөн чуга-
ларын, тынчтыктарын өөредип
сүмелдер.

Дараазында практиктинг ки-
чөөл болган. Аңаа уругуларга
ыры, шүлүктөрн болгон
өйнарнын канчаар өөредип
көргүзүп, чамык чаа уругулар
ыларын болгон өйнарнын

семинарын киржикчилери өө-
ренилгенер.

Ада-иелер-биле ажал дуга-
йында уругулар сатарынын
эргелдчилери «Ада-иелер-би-
ле ажал ажал хунун эрти-
рип турарымы» деп тематка
дуржулга солугаа болган

Аңгы үеде районун школа
назым четпөөн уругулар ал-
бан тереринин ажалдарына
уругуларын XXVI съезди-
нине СЭП ТК-ны «1981-
1985 чылдарда болгон СССР-
ни экономикалык болгон соци-
ал хөгжүдүлгенин кол улаганын
кылыны» деп телевиделин
ханымы-биле таныштырып,
съездин бедик күш-ажалын
тедешкинеринг уткуур
дээр социалист чарышты
калбартын, кадрлукчунунг
ажылдап турарлар.

Б. БАРБА.

Бай-Талга район

ЭРТЕМДЕННЕР-БИЛЕ УЖУРАЖЫЛГА

СССР-нин Эртемдер ака-
демизинин Сибирь салырынын
Бурят болгон Якут филма-
ларынын эртемденнери кыш
хонуну бурганар бистин, рес-
публикага эртем-иништел эк-
спедицияны чорутканар. Ол
эртемденнерин тамдыны Кы-
зылдын күрүнеин педагогика
институтунг студенткери-биле
ле ужурашкан.

Институттун филология фа-
культетинин улуг залын сту-
денттер долдур олурганнар.
Тыва дыл болгон литер-
атура, кафедрасынын эрте-
лекчи, филология эртемдеринин
доктору, профессор Ш. Ч.
Сат ужуражылганы ажалган.

Якутиянын күрүне университетинин башкысы, фило-
логия эртемдеринин кандидаты
В. Т. Петрова өс берген.

— Бистин экспедицияныска
кол сорулгазы — Сибиринин
туртакчы чонунун, оон иш-
тинде алтайларын, хакастар-
нын, тываларын амыдырал-
чурттагалынын национал он-
загай шынларын толугайы
база оларын аас чогаалы-
биле болгон литературалык-
биле улам хандыр танжыры,
оларын деңиштерин тургап
комплексик эртем-иништел
ажылдарын кылыры болур —
деп, ол динчилдер — Орук ара-
мыдыг ичинчилдерин Ир-
кутскинин болгон Краснояр-
скинин эртем тылгеринге чо-
руттувус. Бо чижектиг шин-
чилел ажалдары кожа-хелбээ
ады-дунма республикаларын
амыдыралында болгон нацио-
нал культуразында домей
чүүлдерин тыварына, оларын
түс-тузунда онзагай тала-
ларын толугайында дуза-
ла.

Оон инай якут эртемден
— Бо чылдын декабрь 16-да
В. И. Ленин атыг Ты стади-
онун Спорт ордунга «Из-
вестия» солунун шиналы
дээр болгон хоккейчилерин
ужуражылгыга СССР-нин
иништел командасы Финлан-

Октябрьн ачында чар-
ытканг якут черин кыш-
чонунун база эртем, культу-
туринин саймалыкын дута-
бында чугаалаан.

Бүтү совет чон-биле бир до-
лей, якуттар коммунизм тур-
гузушкунга чогуур үлүс-
хуузу кирип, шудуруг
ажылдап турарлар. Якутия
амаз болгон адын тынжы-
нын таалам-биле бистин тур-
га сургажыан. Ол ишкан ук
тут ажалыларын чуртту.

Якутияда эртем болгон
культура шапкыны-биле сай-
ырап турар. Оон ижнеке
чоокку үеде тургуштуган
СССР-нин Эртемдер ака-
демизинин Сибирь салырынын
Якут филмалык ажитынганг
чугаалаар-ла четпир. Ын-
да он-он национал эртем док-
торлары болгон кандидатта-
ры бар. Якутиянын күрүне
университетинин 8-8 факульт-
теди улус ажал-агылчылыг-
бек, мергелдиге ажал-бүрү
спецалистеринг белеткен тур-
рар.

Бурятиянын төлөөн литер-
атуровед Э. А. Уланов өс ал-
ган. Аңаа эртемденнин бур-
ят литературанын амы
хунерде саймалыкын дута-
бында чугаан студенттерин
иништелгени хаара туткан.
Ады-дунма хой национал со-
вет литератураларын аразын-
да бурят литературасын саймал-
турар Тывага ол келген С. К.
Токанов, С. А. Саргы-оолдун,
К. К. Кулажынын, С. С.
Сүрүн-оолдун, А. А. Даржай-
нын чамдык чогаалдары-биле
танышканын чугаалаан, орта
үмелдир берген.

Ужуражылга солун болуп
эрткен.

А. УЕРЖАА.

Айтырыңар, харыылап берээл КАЙЫ УЕДЕН ЭГЕЛЕП САНААРЫЛ?

Администрация черинин күсөин Бугаар ажалын
ундурткан ажалын албан-аажылар оларын ажалын
адамдарын ийи эвес деп санаар болза, маргал-
даан чары-биле бир ай хуусаа иштинде улус су-
аунга хомудал кирип болуру билгилгир. Ол хуусаа-
ны кандай үеде эгелеп санаары? Бо айтырыг Би-
лиа райоңда «Саян» совхозтан С. Маам айтырган.
Тыла СССР-нин Дээди судунун кеңигүнү С. А. Дор-
саттын үстүнде айтырыг харызын моюн адаанда
парадымыс.

Администрация черинин күсөин Бугаар ажалын
ундурткан ажалын албан-аажылар оларын ажалын
адамдарын ийи эвес деп санаар болза, маргал-
даан чары-биле бир ай хуусаа иштинде улус су-
аунга хомудал кирип болуру билгилгир. Ол хуусаа-
ны кандай үеде эгелеп санаары? Бо айтырыг Би-
лиа райоңда «Саян» совхозтан С. Маам айтырган.
Тыла СССР-нин Дээди судунун кеңигүнү С. А. Дор-
саттын үстүнде айтырыг харызын моюн адаанда
парадымыс.

Адамдарын ийи эвес деп санаар болза, маргал-
даан чары-биле бир ай хуусаа иштинде улус су-
аунга хомудал кирип болуру билгилгир. Ол хуусаа-
ны кандай үеде эгелеп санаары? Бо айтырыг Би-
лиа райоңда «Саян» совхозтан С. Маам айтырган.
Тыла СССР-нин Дээди судунун кеңигүнү С. А. Дор-
саттын үстүнде айтырыг харызын моюн адаанда
парадымыс.

Адамдарын ийи эвес деп санаар болза, маргал-
даан чары-биле бир ай хуусаа иштинде улус су-
аунга хомудал кирип болуру билгилгир. Ол хуусаа-
ны кандай үеде эгелеп санаары? Бо айтырыг Би-
лиа райоңда «Саян» совхозтан С. Маам айтырган.
Тыла СССР-нин Дээди судунун кеңигүнү С. А. Дор-
саттын үстүнде айтырыг харызын моюн адаанда
парадымыс.

Ужуражылга солун болуп
эрткен.

В. КАРА-САЛДЫН «Ийстер» деп фототкуу.

ЧААСТАРТ

Мальцев болгон Шепелев олар
киргенер.

Ол ужуражылганын мурнуу
чарында СССР-нин ийиштел
командасынын капитаны Бо-
рис Михайловтү тренер ажи-

лыне удурткан байылыг
буудалы болган. Оң чалгыс
клубка кады кирип келген
эки Геннадий Шытанковту ба-
за ол хун дээр.

СССР биле Финляндиянын
хоккейчилеринин ужуражыл-
гынын биче мурнуу чарында
Чехословакиянын спортчулары
Швейцария командасын 3:0
сага уткан.

(СЭТА-нын мөр).

БАЖЫН ЭЪТТЕНДИРБЕС

Эртем редакция. Улуг-Хем
районун «Найрал» совхозу-
нун төвү болур Чаа-Хөл суу-
нун чамдык чурттагалыны
бистер Силеринг черге чо-
гула деп санааш, бичип чорут-
тувус. Бистин бо чагаамыс
солуга, паразарын улуг-биле
дилеп тур бис. Чуге дээр ча-
гаа паразитарная бистин ко-
дээ Советтин, совхозтун удур-
туучулары, харин-даа район-
дун удуртуп баштаар черле-
ри чогуур кемчелерин азыр,
байдалды экижидер күлүлгө-
лө болгай. Бо айтыр дуга-
йын хурал-сугааларга чуга-
лажырга-даа байдал экижисе,
тодотгай хемет алдымас
боор-дур. Ычангаш дузаала-
рын редакциядан дилдизе.

СЭПТ Топ Комитетин «Ко-
рум-чурум камгалалын та-
ламын ажалды экижидер
болгон хойну-дурм үрөз
чорутар-биле демисалды күш-
терилер дугаында» доктаа-
лып күлүлгө алганда бээр бир
чыл ажал өс эртин турар. Ол
доктаалдын негелделерин күт-
сидир. Чаа-Хөл көдөз Совет-
тин девискээринг корум-чу-
румуну быжыгала, хойну-
туралы сагалалын экижидер
таалам-биле көдөз Советтин
күсөмүн, совхозтун удурту-
галы дика четпес ажалдап ту-
рар.

Чаа-Хөл көдөз Советтин де-
вискээринде арагалар, ини-
тинин корум-чурумун үрөз
болгон кем-херек үлгүлөр
чорутар мурнуу чылдарга
болаарга кызылардан тур-
жук, харин-даа күлүлгө тур-
ары бистин дугурулгын, сагыш-
сеткилди хомудалып келер
боор-дур. Ындыг чорутары
кылым турар кижилер сай-
лыг, каш-ла борбак, олар
дээрке кайбын, түдөк чедип
келбээ, бо-ла черинг кижиле-
ри, көдөз Советтин хамаат-
лары, мында совхозтун, бүү-
рүлгелеринин, организаци-
яларын ажалдакчылары. Олар-
нын үнүп көп турар кол до-
зу — арагалашкын.

«Найрал» совхозтун бо-
лгон өске-даа организаци-
яларын ажалдакчылары ажал-
шылгын алганда бистин сууру-
усу хөлүлгө-үнүн-де апар-
ыгын үзүш эвес кижилер
ажыл шыгы-да барымдала-
лайн арагалан эгелээр, харин-
даа ажалдакчылар дараазында
хунерде-лаа үрүлгүлөр тур-
гулар. Ону чоругеш, корум-
чуруму коюшкан, салдымас
арагачы, алыска-чыккес ий-
чангыс кижилер өнөмчип, бот-
тарынын баа ажал-чанын чор-
гузуп, бра чок үлгүлөрлерин
кылып турар бээр-дур.

Хойну бичип-даа канчаар.

Каш чижектерин көргүзээли.
1979 чылдын февралдан бээр
эрткин үеиништинде каш-даа
кеминг херектер үлгүлөр ки-
рил. Олардан канчадан чам-
дык кижилер амы-тындыла-
даа чарыгалаан. Арагалан
ялган эртер чамдык ажал-
кылырларын дүлөсөк ажал-
кылырларын бо-ла көрүп
болур. Олар дээрке кижилер
мөзүлүн өсүшүлгүн, колуга
мөш туулап алган, кижилерге
шорлуп, кыжылан чорутулар.
Чамдыкта садик-магизинге чо-
рлан кижилерини садик алган
бараанын, ачка-көпсө-даа
хунерде-лаа болтулар.

Көдөз Советтин девискээ-
ринде мал оорлар чорук тур-
гудурун турар. Ол хирелде
оорлар туттулган болур-дур.
А хуулууда мал оораткан
чамдык кижилер оорларын би-
лди, тып ала-даа, ол дуга-
йында негелде, хомудал кыл-
бас, харин оорлар-биле бүүдү
нуталажып дугурушканын
оорлаткан малынын өртөн
дүжөөк төлөдип алган тава-
рыгалаар бар аларган. Ол
дээрке иништинде-да, чонун
хуула-даа мал оорлар турар
чалып-чачып кижилерин улам
ажылдажып турар чорук-тур.

Корум-чурум хажылдып, ара-
га-дарылап база кем-херек
үлгүлөр турар кижилер ка-

тылази Н. Оюн олар чүгө
иништинг хемчелер албайн
турарыл? Бир эес үстүнде
удуртукчулар чонун, акти-
вчилерин, депутаттарын,
улусун контролдеринин бол-
гон дружинистерин күжү
бо ажалыг организастаар бо-
ла, арагачыларын, хунган-
ларын, оорларын болгон
өске-даа кем-херек үлгүлө-
чилеринг бажы эттесем,
мына-ла чатыртыр. Чыи мыаар
кылырын күсө-даа, негел-даа
турар.

РЕДАКЦИЯДАН: Чаа-Хөл
көдөз Советтин чамдык ха-
мааттарынын ол черде ко-
рум-чурум байдалдарын
дугурунч болуп турарына
сагыш чонан, редакцияга ча-
гаам «бичкын» черле чо-
тут. Ол чагаада арагалаш-
кынын болгон кем-херек
үлгүлөдүшкенин мурнуу
ужурунда болулаан дугурун-
че фактыларын сан-түгүн-
даа хойну кирген.

Солуг үеде, мыланга СЭПТ
ТК-нын октябрь (1980 ч.)
Пленумунун шинтилеринде
база 1981—1985 чылдарда
болгон 1990 чылга чедир үеде
бистин чуртувусту хөгжү-
ленин кол улаганын кылы-
нын төлөмөлине күрүнө

чурумун, хой-иништин корум-
чурумун болгон социалист
хонугу-дурмун сагынын
шындыктарын улус ажал-
агылчыны, идея-кижизиндиге
ажылдын чугула сорула-
ларын шинтилеринге чугу-
ла ролюду онзалан демел-
ген турар.

Ычангаш Чаа-Хөл көдөз
Совет күсөмүн, «Найрал»
совхозтун дирекциясы, суурда
өске-даа коллективтерин
удуртугалары, оларда партия,
профсоюз, комсомол органи-
зациялары болгон ажалыч
чонларын өске-даа бот-ба-
нырагалыг хой-иниш органи-
зацияларын үстүнде пар-
латтынган чагаам бүгү та-
ламы сайгарып көргөш, чаа-
лөчүлөрүн негел турарын
бугаар арагалашкыга, хун-
галааннашкыга, кем-херек
үлгүлөдүр чорукка улур шин-
тилерг хемчелерин дарый
ал чорудары негетинги кел-
ген-дур.

Кылып чоруттуган ажал-
дарын болгон ап турар хем-
челеринг баа оларын түп-
недиринин дугайын чагаада
шүгүмчүлөдүп турар органи-
зациялар, оларын удуртукчу-
лары «Шин» солун реликвия-
нын дамчыштыр чагаамын
авторларына дыналар ужу-
р-дур.

ЧАА КИНО

«ДАКПЫР БОЛАШКЫН» деп кино республиканың кино-
экранирында үнүп эгелээ.

телевидение

ДЕКАБРЬ 19-ТА

БЫРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Ус». Информастыг
программа. 8.40 — Эртенги
сула шинчелерин. 9.05 — «Со-
вет Эвилелеринг ажалын».
Уран-чечен филм. 10.35 —
Медээлер. 10.40—14.30 — Чап-
сар. 14.30 — Медээлер. 14.50 —
«Сибиряк болгон Ыраккы
Чон чүктө». Кинопрограмма:
«Дараазында станция — Си-
бирская». «Красный Яр».
15.25 — Совет шүлүктөрүн
шүлүктөр. 16.00 — «Күн-
ажалыч ажалын тук туку-
чулар». Паялар област
ажал-инишчилерин дугаында
чугаа. 16.10 — «Ойналыла-
рам». Уругуларга спорт про-
граммасы (Куба). 17.00 —
«Москва болгон москвич-
лар». 17.30 — «Улугун чо-
гаалдыгы». Телетайылар.
18.15 — Бөгүн делегейде. 18.30
— «СЭПТ-тин XXVI съезди-
нине уткуштур». «Улут ном-
ун эгелери». 3-кү филм.
— «Тилекчилеринг орукта-
ры».

КЫЗЫЛДАН

19.35 — Телемедээлер. 19.50

Резактор В. С. ШАРАВИН.

«Октябрьтар». Дамчыла-
га. 20.10 — «Тыванын исде-
лээ». Информастыг програм-
ма. 20.25 — Чаралар.

МОСКВАДАН

20.30 — «Ус». Информастыг
программа. 21.05 — СССР Эви-
лелерин Күрүнеин академик-
тик улут театрын уран туу
мастерлеринин концерти. 22.00
— 23.15 — «Москва Олимпиа-
дазынын сылдыстары».
Спорттук гимнастика дугаы-
ла 3-кү дамчыдыгы. Тингелээ
— Бөгүн делегейде.

КИПИГИ ПРОГРАММА

КЫЗЫЛДАН

18.00 — Уругулар филм.
«Арга хайгааракчылар». 18.15
— «Дерсу Уз